

(проект, 12.07.2016 р.)

СХВАЛЕНО

розпорядженням

Кабінету Міністрів України

від _____ № _____

КОНЦЕПЦІЯ

реформування геологічної галузі України

Передмова

Ця Концепція спрямована на підвищення ефективності функціонування Центрального органу виконавчої влади (ЦОВВ), що забезпечує реалізацію державної політики у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр (Держгеонадр) України, а також державних підприємств і організацій, що належать до сфери його управління, з метою максимального забезпечення України власною мінеральною сировиною на основі дотримання принципу сталого розвитку.

Європейська інтеграція України передбачає і вимагає забезпечення ефективного функціонування інституцій у сфері, пов'язаній із надрокористуванням та охороною довкілля, що обумовлює потребу докорінного реформування геологічної служби та геологічних підприємств з урахуванням пріоритетності соціально спрямованих та інноваційних напрямів робіт; вдосконалення законодавства з метою поліпшення інвестиційного клімату в галузі надрокористування; суттєвого вдосконалення державного контролю за процесами надрокористування; удосконалення фінансування геологорозвідувальних робіт (ГРР) для відновлення мінерально-сировинної бази (МСБ) України.

Загальна характеристика геологічної галузі та надрокористування в Україні, сучасний стан та причини занепаду

Україна була і залишається потужною видобувною державою. З видобуванням та використанням корисних копалин пов'язано близько половини промислового і експортного потенціалу України та до 20 % її трудових ресурсів.

Однак, нині більшість родовищ, відкритих ще за радянських часів, *відпрацьовані*, а нагромадження нових запасів мінеральної сировини не спостерігається. Значною мірою це зумовлено тим, що впродовж останніх десятиріч у пошуки та розвідку як традиційних, так і нових видів мінеральної сировини, кошти практично не вкладалися. Розвідувальні роботи велись здебільшого на флангах відомих родовищ. Відновлення та ресурсно-балансове удосконалення МСБ не відбувається через хронічне недофінансування ГРР. Така ситуація невдовзі призведе до того, що відсутність інвестицій у видобувну галузь пояснюватиметься не стільки несприятливим інвестиційним кліматом чи політичною нестабільністю, скільки відсутністю належним чином підготовлених (опошуканих та оцінених) об'єктів.

Аналіз ситуації, що склалася, засвідчує *відсутність зацікавленості інвесторів* у вкладанні коштів у розвиток МСБ. Це обумовлено комплексом чинників – непрозорими, складними та тривалими процедурами надання спецдозволів на користування надрами, невизначеністю перспектив розвитку і, відтак, -неможливістю довготермінового планування, а також значними фінансовими ризиками. Необхідне суттєве спрощення процедури надання спецдозволів та покращення інвестиційного клімату. Особливо важливим є спрямування інвестицій на відкриття нових інвестиційно привабливих родовищ мінеральної сировини, зокрема, дефіцитних на світовому ринку.

Суттєвих втрат внаслідок недофінансування ГРР зазнав *кадровий склад* державних геологічних підприємств. У разі відсутності реформ через кілька років, від знаних у всьому світі високопрофесійних українських

геологів та наукових шкіл залишаться лише спогади. Тільки реформування підприємств, оптимізація фінансування і зменшення до мінімуму надмірних і непотрібних адміністративних надбудов дозволить зберегти колективи фахівців-геологів, спроможних вирішувати актуальні задачі, що стоять нині перед державою у галузі надрокористування.

Відсутність протягом тривалого часу належного комплексного **контролю за надрокористуванням** з боку держави призвела до численних випадків хижацького надрокористування, вибіркового відпрацювання найпривабливіших ділянок родовищ, передчасного виснаження, і навіть знищення родовищ, нелегального видобутку корисних копалин. Крім того, нині часто невідомі реальні обсяги видобутку корисних копалин, внаслідок чого держава недоотримує суттєву частку надходжень до бюджету. Особливої уваги заслуговують підземні води, виснаження та забруднення яких у результаті нераціонального надрокористування можуть створити загрозу для життєдіяльності та здоров'я населення.

Різке скорочення, а подекуди й повна зупинка **регіональних геологічних досліджень**, пошукових робіт, наукового супроводу ГРР призвели до неотримання державою інформації про сучасний стан геологічного середовища, унеможливили виявлення нових перспективних на корисні копалини площ. Обсяг державних інвестицій у регіональні геологічні дослідження суттєво скоротився, а в окремі періоди – взагалі був припинений. За таких умов виявити нові перспективні родовища і площі неможливо.

З тривалим функціонуванням гірничодобувних і збагачувальних підприємств пов'язані найгостріші **екологічні проблеми** в Україні. Негативні наслідки такої діяльності в межах крупних гірничодобувних районів (забруднення компонентів довкілля – поверхневих та підземних вод, ґрунтів, осідання поверхні над гірничими виробками, активізація екзогенних геологічних процесів, підтоплення, техногенний приріст сейсмічності) можна порівняти з наслідками аварії на Чорнобильській АЕС. Водночас еколого-геологічні дослідження практично не проводиться у зв'язку з відсутністю фінансування.

Критичне скорочення державного і відомчого *моніторингу геологічного середовища*, передовсім, підземних вод унеможливило прогнозування надзвичайних ситуацій геологічного походження, зокрема, внаслідок закриття чисельних нерентабельних шахт і кар'єрів шляхом їх затоплення (Донбас, Кривбас, Солотвинський, Калуський, Стебницький солерудники та ін.), а також зростаючих еколого-геологічних регіональних і транскордонних ризиків у зоні проведення антитерористичної операції (АТО).

Важливою проблемою є *недосконалість законодавства* в галузі надрокористування, відсутність цілісності правового поля, суперечливість вимог законодавчих і підзаконних нормативних документів, позаяк деякі з них відображають вимоги радянських часів.

Геологічна галузь потребує термінового радикального *реформування* з урахуванням як досвіду розвинутих країн Європи і світу, так і специфіки вітчизняного гірничо-видобувного комплексу, адаптації до ринкових умов та визначення пріоритетних напрямів діяльності, що мають, передусім, соціальну спрямованість. А основою має бути власний величезний практичний досвід ведення геологічних та гірничих робіт.

Необхідно відновити і підняти на значно більш високий рівень *науково-методичне забезпечення* ГРР. Це вимога часу, оскільки родовища, що відкривалися з поверхні практично вичерпані, а відкриття нових родовищ (зважаючи на велику наукоємність процесу) вимагає розробки сучасних методичних підходів, для чого необхідне залучення фахівців академічної та галузевої науки, вищої школи.

Геологія є складною і наукомісткою сферою діяльності, тому на чолі галузі, державних і недержавних геологорозвідувальних і видобувних підприємств повинні стояти *фахівці* з відповідною геологічною освітою та досвідом. Відсутність фахового керівництва Держгеонадр значною мірою призвела до занепаду державних геологічних підприємств, втрати контролю за їхньою роботою, неможливості концентрації зусиль на пріоритетних,

найбільш соціально важливих напрямках, непрозорого і нецільового використання бюджетних коштів.

Важливою проблемою є також поглиблення кризи підготовки геологічних кадрів. Авторитарні підходи до організації освітнього процесу в цій сфері без урахування потреб країни призводить до абсурдних рішень, зокрема, Міносвіти, щодо ліквідації таких спеціальностей як «геологія».

Непрофесійність і корумпованість – головні визначальні риси керівництва Держгеонадр останніх часів. Основною корупціогенною сферою в діяльності Держгеонадр є насичення апарату управління непрофільними спеціалістами, небезпечна зміна балансу чисельності на користь обслуговуючого персоналу, передовсім, менеджерів, юристів, економістів; існування необґрунтовано громіздких, тривалих процедур видачі і продовження терміну дії спеціальних дозволів на користування надрами, а також різноманітні надмірні процедурні складнощі реалізації цих узгоджень.

Відсутність передбаченої системи (а головне – механізму) ***покарань*** – у Кодексі про надра та інших підзаконних актах необхідно чітко зазначити механізми забезпечення не лише адміністративної, але й кримінальної відповідальності за скоєні злочини у сфері надрокористування, включаючи кримінальну відповідальність за неправильні управлінські рішення, які нанесли значний збиток державі чи компанії-надрокористувачу.

Основними причинами виникнення зазначених вище проблем є:

- відсутність стратегічного бачення ролі геологічної галузі у загальному розвитку держави;
- відсутність системного реформування геологічної галузі впродовж двох останніх десятиріч, її адаптації до ринкових умов;
- недосконалість законодавства у галузі надрокористування, його суперечливість і невідповідність сучасним вимогам;
- вкрай недостатнє і несистематичне держбюджетне фінансування ГРР;

- призначення на керівні посади в Держгеонадрах за квотним партійним чи бізнесовим принципом тимчасових некомпетентних осіб без відповідної фахової освіти та досвіду роботи у геологічній галузі;
- відсутність належного контролю держави за процесом надрокористування, незважаючи на значну кількість контролюючих органів.

Мета, пріоритети Концепції, напрями діяльності галузі

Метою Концепції є визначення оптимальних шляхів реформування системи державного управління геологічною галуззю для якісного та ефективного геологічного вивчення і раціонального використання надр, створення єдиної геологічної основи загального природокористування, забезпечення України власною мінеральною сировиною на основі дотримання принципу сталого розвитку, збереження екологічно безпечного геологічного середовища, виявлення і протидії небезпечним геологічним процесам.

Базовими пріоритетами (блоками системних змін) розвитку геологічної галузі є:

- усунення недосконалості законодавства в галузі надрокористування, суперечливості вимог законодавчих і підзаконних нормативних документів, створення цілісного правового поля, адаптація національного законодавства до законодавства Європейського Союзу для активного стимулювання інвестиційної діяльності в сфері вивчення та видобутку не лише низки традиційних (вуглеводні, чорні метали, вугілля), але й інших видів твердих корисних копалин (передовсім, благородні, рідкісні, рідкісноземельні метали) до яких існує стійкий інтерес закордонних компаній та світового ринку;
- реорганізація Держгеонадр з урахуванням як власного досвіду, так і досвіду розвинутих країн Європи і світу – адаптація до ринкових умов та визначення пріоритетних напрямів діяльності, що мають передусім соціальну спрямованість;

- посилення кадрового забезпечення Держгеонадр та підприємств галузі, ліквідація непрофесійності і корумпованості – головних визначальних рис керівництва Держгеонадр останніх часів, що унеможлиблюють розвиток галузі, забезпечення підготовки висококваліфікованих кадрів для геологорозвідувальної галузі на сучасних засадах;

- поступова реорганізація Державної комісії по запасах корисних копалин України з вилученням невластивих для світової практики функцій та подальше запровадження європейських норм підрахунку, оцінювання та експертизи запасів корисних копалин, у т.ч. впровадження інститутів Компетентних персон (Competent Person);

- виокремлення обов'язкових видів робіт Держгеонадр, що повинні виконуватися за кошти державного бюджету, та видів робіт, що мають фінансуватися виключно із позабюджетних джерел (інвестиції, власна сервісна та консалтингова діяльність в інших країнах, донори із країн ЄС та інших країн);

- залучення для проведення ГРР коштів місцевих бюджетів, для чого необхідна підготовка регіональних (обласних) інформаційних оглядів про стан ресурсів корисних копалин і перспективи їхнього нарощування;

- забезпечення економіки країни мінеральною сировиною стратегічного значення для мінімізації сировинної залежності, в тому числі від експорту енергоресурсів;

- науково-методичне забезпечення ГРР, активне залучення фахівців академічної та галузевої науки для підвищення ефективності та якості ГРР;

- подолання корупції шляхом забезпечення прозорості проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами, удосконалення процедур надання спецдозволів та різних узгоджень;

- регулярний контроль за своєчасністю підготовки дозвільних документів, відповідністю особливих умов спеціального дозволу та угоди про умови користування надрами рівню геологічного вивчення тощо;

- прийняття прозорих рішень щодо призупинення та анулювання спеціальних дозволів на користування надрами лише за результатами розгляду науково-технічною радою Держгеонадр;
- створення постійного «телефону довіри» для надрокористувачів, за яким кожен надрокористувач може висловити до працівників Держгеонадр свої претензії, які будуть регулярно розглядатися керівництвом країни для вжиття відповідних заходів;
- заохочення інвестицій у надрокористування лібералізацією законодавства у цій сфері шляхом безкоштовного надання надр на геологічне вивчення з подальшими преференціями на отримання спецдозволу з метою користування розвіданими запасами;
- переоцінка статусу родовищ, рудопроявів і перспективних територій та приведення його у відповідність до реального ступеня їхнього вивчення та перспективності в сучасних економічних умовах;
- граничне спрощення (та рахунок цього – скорочення в часі) процедур видачі дозвільних документів на користування надрами;
- застосування гнучкої системи дозволів на користування надрами (не лише аукціони, а й конкурси для перспективних ділянок з метою стимулювання скорочення термінів прогнозно-пошукових та розвідувальних робіт за позабюджетні кошти, спрямованих на задоволення потреб інвестора і держави, підвищення їхньої якості);
- оптимізація дозвільної системи, в тому числі на регіональному рівні, унеможливлення блокування місцевими радами стратегічно важливих для держави заходів для поповнення МСБ окремими, особливо необхідними економіці видами корисних копалин;
- забезпечення державного контролю за якісним і ефективним геологічним вивченням та раціональним використанням надр в рамках виконання особливих умов спецдозволів та угод про умови користування надрами;

- створення процедури проведення тендерів із одним учасником для закупівлі державою робіт, що мають виключне державне значення – регіональні геологічні, геофізичні, гідрогеологічні, інженерно-геологічні, еколого-геологічні дослідження, облік і збереження геологічної інформації, ведення балансів і кадастрів корисних копалин тощо.

Виходячи з аналізу Європейського досвіду та українських реалій, основними **напрямами діяльності геологічної служби** передбачаються:

1. Соціально спрямовані напрями діяльності:

- планомірне геологічне вивчення території – регіональні геологічні, геофізичні та геохімічні дослідження (в т. ч. геологічна зйомка на суходолі та в акваторії Чорного і Азовського морів, інженерно-геологічне, гідрогеологічне, еколого-геологічне та спеціалізоване картування, зокрема, прогнозно-геологічне, як найбільш ефективний спосіб локалізації перспективних ділянок для їхньої підготовки під інвестиційні проекти, підготовка до видання комплектів карт геологічного змісту масштабів 1 : 200 000 і 1 : 50 000, зведене картографування), проведення робіт зі збереження і використання геологічної спадщини;

- пошукові, в окремих випадках пошуково-оцінювальні і розвідувальні роботи на нетрадиційні, гостродефіцитні, стратегічно важливі для України види корисних копалин;

- гідрогеологічні дослідження, спрямовані на забезпечення населення України питною і оздоровчою водою із захищених підземних джерел водопостачання;

- еколого-геологічні дослідження, виявлення і вивчення небезпечних геологічних процесів, моніторинг довкілля (в межах компетенції Держгеонадр – моніторинг підземних вод, небезпечних геологічних процесів, геохімічного стану ландшафтів), розробка рекомендацій щодо попередження і мінімізації небезпечних геологічних процесів;

- створення та ведення баз даних геологічної інформації;
- науковий супровід ГРР і тематичні дослідження;
- видання карт геологічного змісту, інструкційної та методичної літератури;
- зберігання і облік геологічної інформації, зокрема, кернавого матеріалу;
- ведення державних кадастрів і балансів;
- виявлення фактів незаконного використання надр та надання відповідної інформації правоохоронним органам;
- удосконалення та підтримка державної політики в галузі надрокористування, інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень;
- популяризація геологічних знань, зокрема, еколого-геологічних;
- оперативне реагування на ризик виникнення ситуацій, пов'язаних з екологічним станом геологічного середовища, в т. ч. розробка комплексних рекомендацій щодо мінімізації наслідків екологічних загроз в гірничодобувних регіонах, у тому числі у зоні проведення АТО.

2. Вдосконалення законодавства, що регулює відносини в сфері надрокористування та відповідних нормативно-методичних документів

Основні законодавчі документи, що визначають розвиток МСБ і регламентують процеси надрокористування (передусім, Кодекс України про надра та Загальнодержавна програма розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року) будуть змінені відповідно до реалій ринкової економіки. Також буде вдосконалено і узгоджено підзаконні акти, спрощені та радикально скорочені у термінах процедури різноманітних узгоджень, надання і продовження дії спеціальних дозволів на користування надрами, забезпечення їхньої прозорості. Водночас буде забезпечено дієвий контроль з боку держави за процесом надрокористування.

Процес адаптації нормативних документів в галузі надрокористування до відповідних стандартів Європейського Союзу буде виконуватись відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС та із врахуванням розвитку європейського законодавства.

3. Відтворення мінерально-сировинної бази (компенсація ресурсів корисних копалин, що видобуваються)

Для максимально можливого забезпечення власними стратегічно важливими для економічної та енергетичної безпеки видами корисних копалин кошти державного бюджету будуть спрямовані на регіональні геологічні дослідження, для виявлення нових перспективних площ проведення ГРР, а також у пошуки стратегічно важливих і нетрадиційних для України видів корисних копалин.

Відтворення МСБ планується здійснювати, передовсім, за рахунок інвестицій.

Крім проведення регіональних ГРР, для відтворення МСБ передбачається:

- підготовка ділянок для проведення ГРР різних стадій (за приватні і держбюджетні кошти);
- підготовка інвестиційних пропозицій, у т. ч. інформаційних оглядів стану прогнозних ресурсів корисних копалин по територіях адміністративних областей з метою залучення коштів місцевих бюджетів для виконання ГРР.

Підвищення ефективності проведення і аналіз результатів пошуково-розвідувальних робіт (в т. ч. за матеріалами періодичних звітів надрокористувачів) буде виконувати спеціалізований науковий експертно-аналітичний центр у складі реструктуризованої Геологічної служби із залученням досвідчених фахівців геологічної служби, НАН України, вищих навчальних закладів (ВНЗ).

4. Державний контроль за раціональним використанням надр у процесі геологічного вивчення та розробки родовищ корисних копалин в Україні, який включає:

- удосконалення організації державного регулювання процесами надрокористування із забезпеченням принципів прозорості та передбачуваності;
- складання Програм робіт з геологічного вивчення або видобування – додатка до Угоди про умови спеціального договору на користування надрами;
- обов’язкове регулярне проведення державного геологічного контролю за раціональним використанням надр в рамках виконання особливих умов спеціальних дозволів та угод про умови користування надрами;
- створення інформаційно-аналітичної системи надрокористування в Україні на основі новітніх комп’ютерних та геоінформаційних технологій для збору, обробки й аналізу всіх наявних геологічних даних від надрокористувачів незалежно від їхньої форми власності;
- удосконалення форм звітності надрокористувачів, обов’язкове надання надрокористувачами отриманої ними в результаті робіт геологічної інформації до державного геологічного фонду (для потреб держави).
- забезпечення надрокористувачів інформацією, пов’язаною з оптимізацією процесів надрокористування і зменшення негативного впливу на довкілля за результатами державного геологічного контролю; підготовка періодичних аналітичних зведень щодо типових порушень в процесі надрокористування та рекомендацій щодо їхнього усунення.

Шляхи і способи розв’язання проблеми реформування геологічної галузі

Реформування геологічної галузі шляхом реструктуризації Держгеонадр і підприємств, що входять до сфери його управління через:

- викорінення корупціогенних чинників діяльності Держгеонадр (створення прозорої та гранично спрощеної процедури проходження та прийняття рішення за заявками на право користування ділянками надр; ліквідація всіх фіскальних функцій Держгеонадр; передача процедури проведення аукціонів до незалежного спеціалізованого підрозділу Кабміну чи Мінекономіки);

- аудит та створення на підставі його результатів досьє на основних претендентів для роботи в Держгеонадра (з обов'язковим оприлюдненням цих даних);

- аудит стану та оптимізація, на підставі його результатів, структури апарату управління Держгеонадр (розділення регіональних ГРР та надрокористування, радикальна зміна балансу чисельності співробітників Держгеонадр на користь насичення профільними спеціалістами);

- реструктуризацію підприємств Держгеонадр, оптимізацію їхньої чисельності та структури згідно з територіальним і цільовим (спеціалізація на окремі види мінеральної сировини) принципами та пріоритетними напрямками діяльності, визначення для них переліку видів ГРР, які мають загальнодержавне значення і мають фінансуватися виключно з державного бюджету згідно з новою редакцією Програми МСБ;

- ліквідацію всіх застарілих форм управління в геологічній галузі – затвердження запасів корисних копалин видів повинно стосуватися лише для робіт, виконаних за кошти державного бюджету; в усіх інших випадках повинен здійснюватися лише облік та моніторинг руху запасів (обрахованих за регламентом прийнятих кодів звітності, наприклад, JORC, компетентними особами компаній-надрокористувачів або спеціалізованих рейтингових консалтингових компаній; практика примусової оплати послуг структурними підрозділами Центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр та ін.

- активне залучення позабюджетних коштів для фінансування діяльності Держгеонадр, в тому числі, через створення підприємства з повноваженнями виконання ГРР за кордоном для забезпечення позабюджетних валютних надходжень, створення робочих місць для широкого спектру спеціалістів різного профілю;
- фінансування ГРР пошуково-оцінювальних стадій та розвідки за рахунок залучення коштів інвесторів та інших форм позабюджетних надходжень (шляхом радикального спрощення процедури та скорочення термінів отримання дозвільних документів на право проведення ГРР);
- стимулювання розвитку та вдосконалення таких видів регіональних ГРР як геолого-прогнозне картування масштабу 1:50000 для виокремлення територій, перспективних для проведення їхнього поглибленого вивчення та формування інвестиційних пропозицій; перехід до створення комплектів карт багатоцільового призначення масштабу 1:50000 в межах перспективних гірничо-видобувних регіонів України;
- аналіз кадрового забезпечення галузі – наявності досвідчених фахівців, що залишилися, або можуть повернутись у геологічну галузь;
- враховуючи надзвичайну наукоємність виробничої діяльності геологічної галузі передбачається розробка та впровадження сучасної дієвої співпраці наукових установ і виробничих підприємств геологічної галузі, створення експертних кіл за окремими напрямками геологічних досліджень та надрокористування, в яких мають бути сконцентровані кращі вітчизняні фахівці;
- перегляд та корекцію пооб'єктних планів підприємств галузі для реалізації завдань нової редакції Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року;
- відновлення функціонування видів діяльності, що забезпечують основи національної безпеки;
- оцінку стану мінерально-сировинної бази України, яка включатиме аудит (інвентаризацію) надр (мінерально-сировинної бази) та наявних

активів мінерально-сировинного комплексу; розробку та затвердження алгоритму оцінки вартості активів надр (за видами мінеральної сировини та основними геолого-промисловими типами їх родовищ);

- адаптацію українського законодавства в сфері надрокористування до законодавства ЄС;
- поступовий перехід на світові коди звітності (JORC, PERC, CRIRSCO тощо) та зміна порядку обліку та моніторингу запасів та ресурсів згідно зі світовими нормами;
- поточну законодавчу, нормотворчу діяльність із граничного спрощення та, як наслідок, скорочення термінів видачі дозвільної документації, процедур отримання спецдозволів на користування надрами, передбачених законодавством погоджень;
- підготовку нової редакції Кодексу про надра та Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року як керівних нормативних документів діяльності геологічної галузі;
- активне залучення громадських організацій для участі у реформуванні галузі та здійсненні громадського контролю за діяльністю Держгеонадр.

Етапи реалізації Концепції

Реалізацію Концепції передбачається здійснити трьома етапами протягом **2016—2025** рр.

На **першому етапі** (2016–2017 рр.) передбачається:

- на основі цієї Концепції розроблення Програми реформування геологічної галузі України;
- оновлення й удосконалення основних законодавчих документів (Кодекс про надра, Загальнодержавна програма розвитку мінерально-сировинної бази на період до 2030 року та ін.) і підзаконних актів, що регулюють надрокористування;

- повернення Держгеонадрам назви Державна геологічна служба (ДГС) та призначення на ключові посади відновленої ДГС та геологічних підприємств фахівців-геологів найвищої кваліфікації, з досвідом роботи у геологічній галузі, не помічених в корупційній діяльності;
- затвердження оновленого Положення про Державну геологічну службу України як ЦОВВ з питань геологічного вивчення та використання надр;
- перегляд структури і штатів ДГС, державних геологічних підприємств, їхнього реального кадрового потенціалу, визначення спроможності виконувати пріоритетні завдання галузі;
- перевірка фінансово-економічної діяльності Держгеонадр та геологічних підприємств;
- підготовка та розгляд пропозицій, а також початок реформування державних геологічних підприємств;
- створення Гірничого бюро, на кшталт існуючого в США, із функціями формування стратегічних напрямків галузі;
- створення міжгалузевого лабораторного центру колективного користування із залученням наявних лабораторій геологічних підприємств, відомчих та академічних інститутів, вищих навчальних закладів;
- створення (на базі вже існуючого) підприємства для проведення геологічних робіт за кордоном;
- прийняття заходів щодо оптимізації джерел фінансування геологічної галузі, створення Фонду геологічної галузі;
- визначення пріоритетних напрямків ГРР, невиконання яких загрожує економічній, енергетичній та екологічній безпеці України, з урахуванням реального фінансового стану, кадрових та матеріально-технічних можливостей підприємств переліку об'єктів, роботи на яких необхідно завершувати скороченими звітами, та об'єктів, роботи на яких необхідно продовжувати;

- обов'язкове проведення тендерних процедур із закупівлі ГРР на початку року для забезпечення безперервного фінансування ГРР, що виконуються за рахунок державного бюджету;
- формування перспективних планів проведення ГРР з урахуванням пріоритетних напрямків.

На **другому етапі** (2018–2019 рр.) передбачається:

- завершення реформування державних геологічних підприємств;
- посилення координації ГРР, що ведуться державними геологічними підприємствами з науковими установами;
- вдосконалення системи фінансування геологічної галузі за державним замовленням з приросту ресурсів корисних копалин;
- на основі перспективних планів розвитку ГРР за кошти державного бюджету і державного замовлення формування пооб'єктних планів підприємств;
- створення дієвої міжгалузевої системи планування, координації і розгляду результатів виробничих і наукових робіт з метою підсилення їх комплексності, інноваційності й ефективності (із залученням ДГС, НАН України, ВНЗ).

На **третьому етапі** (2020–2025 рр.) передбачається:

- повна адаптація нормативно-правової бази у відповідності з стандартами ЄС згідно Угоди про асоціацію;
- повномасштабне розгортання робіт відповідно до завдань Концепції.

Очікувані результати реалізації Концепції

Реалізація Концепції сприятиме:

- забезпеченню країни мінеральною сировиною та зміцненню економічної та екологічної безпеки;

- відкриттю нових родовищ корисних копалин без залучення бюджетних коштів;
- створення сприятливих умов для надрокористувачів, забезпечення комплексного та ефективного надрокористування;
- радикальному збільшенню ролі позабюджетних джерел фінансування діяльності ДГС та підприємств галузі;
- створенню сприятливих умов для інвестицій у вітчизняну гірничо-геологічну галузь, у т. ч. за рахунок залучення коштів місцевих бюджетів, та збільшенню надходжень до державного бюджету;
- підвищенню ефективності вкладення державних і приватних коштів у надрокористування та використання державного майна;
- збереженню кадрового потенціалу геологічної галузі;
- створенню нових робочих місць у різних галузях економіки, в першу чергу, у видобувній і переробній.

Обсяг фінансових, матеріально-технічних та трудових ресурсів, необхідних для реалізації Концепції

Фінансування напрямів діяльності ДГС, які мають соціальну спрямованість (регіональні геологічні дослідження, гідрогеологічні, інженерно-геологічні та еколого-геологічні дослідження, моніторинг геологічного середовища, створення та ведення баз даних тощо), розробки та вдосконалення законодавства і нормативної бази у галузі надрокористування, робіт з відновлення та розвитку мінерально-сировинної бази на стадії пошуку родовищ стратегічних для України корисних копалин виконується за рахунок спеціального фонду геологічної галузі. Фонд утворюється з відрахувань з рентних платежів за використання надр і використовується виключно для виконання означених вище завдань у геологічній галузі. Контроль за цільовим використанням коштів фонду виконує наглядова рада фонду, яка складається з фахівців високого рівня.

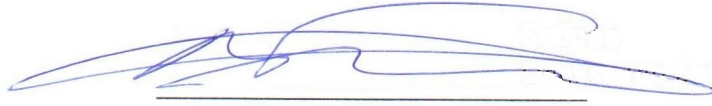
Для визначення обсягів фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Концепції протягом 2016—2025 рр., буде проведене стратегічне планування для ЦОВВ, що реалізує державну політику із здійснення державного контролю у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів і кожного ЦОВВ, за результатами якого визначатимуться витрати, покриття яких здійснюватиметься у межах поточних обсягів фінансування. Залучатимуться також додаткові бюджетні кошти та інші джерела, не заборонені законодавством.

Для оптимального використання трудових ресурсів і підвищення підготовки кадрів буде виконаний аналіз програм навчання фахівців у системі ВНЗ та розроблені пропозиції щодо їх вдосконалення. Також передбачається створення сприятливих умов для повернення у галузь досвідчених фахівців.

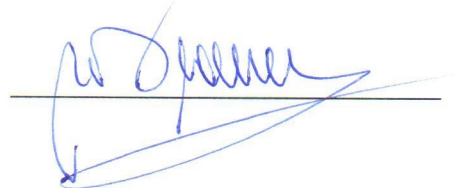
Для забезпечення матеріально-технічних ресурсів передбачається оптимізація системи використання наявних у підприємствах галузі матеріально-технічних засобів шляхом створення єдиної довідкової бази та їх комплексного поновлення сучасними зразками в процесі реформування галузі.

Автори:

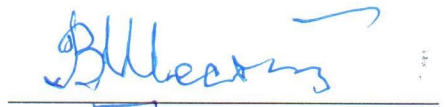
О. Б. Бобров,
голова Робочої групи, професор,
доктор геол.-мін. наук

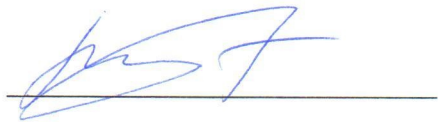
П. Ф. Гожик
науковий співкерівник робочої групи,
акад. НАН України, професор,
доктор геол.-мін. наук

В. М. Шестопапов
науковий співкерівник робочої групи,
акад. НАН України, професор,
доктор геол.-мін. наук

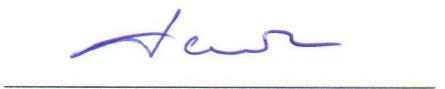
Р. Б. Гаврилюк
канд. геол. наук, секретар Робочої групи

Н. Г. Люта
канд. геол.-мін. наук

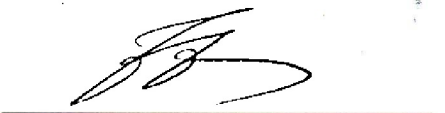
М. В. Гейченко
канд. геол. наук

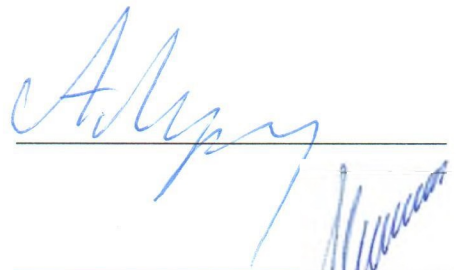
Л. С. Галецький
професор, доктор геол.-мін. наук

Л. В. Ісаков
професор, доктор геол. наук

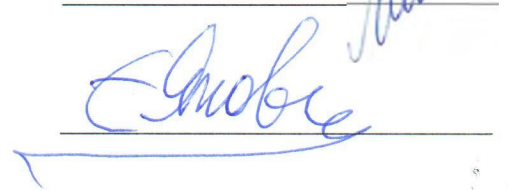
О. Ю. Лукін
акад. НАН України, професор,
доктор геол.-мін. наук

В. А. Михайлов
професор, доктор геол.-мін. наук

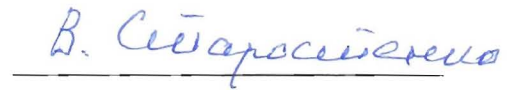

Є. О. Яковлєв
доктор техн. наук

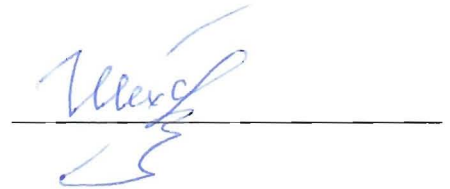
В. І. Старостенко

акад. НАН України, професор,
доктор геол.-мін. наук

С. Б. Шехунова

чл.-кор. НАН України
доктор геол. наук

О. М. Пономаренко

акад. НАН України,
академік-секретар Відділення наук про Землю
НАН України,
професор, доктор геол. наук

